

Yerli Sanayi Sergisi Üzerine

I. GİRİŞ

Kasım ayı sonunda Sanayi Bakanlığı sergi salonunda, yerli sanayimiz sergilendi. Makİna Mühendisleri Odası ve Tertip Komitesi'nin, bu onbeş gün süreli serginin hazırlanması ve sürdürülmesindeki çabalarını kutlamak isteriz, öte yandan, serginin sanayimizin küçük çapta bir yansıması olduğunu düşünürsek, ortaya koyduğu bazı gerçeklere de değinmenin yararlı olacağı kanısındayız.

Sergi gerek adıyla, gerekse ilgili Bakan'ın, açılış konuşmasında «bu serginin yerli sanayi sergisi olduğunu, yakın bir gelecekte montaj sanayi sergisi açılacağını» söyleyerek belirttiği üzere gerçekten «yerli sanayi sergisi» idi. Yani daha adlandırmada haklı olarak «milli sanayi» terimi kullanılmasından kaçınılmıştı. Bu durumda, ileride açılacağı söylenen «montaj sanayi sergisi» ne demek oluyor gibi bir soru, ilk anda akla takılıp kalmakta. Oysa bu ayrım hiç de yanlış değil. Şöyleki, anaparanın uluslararası olması halinde, sanayinin de tam anlamıyla montaja yönelik olması olağan. Oysa bu sergide de yaygın montaj yöntemleri görülmesine rağmen, anapara tam anlamıyla uluslararası anapara karakteri taşımamakta, böylece hiç olmazsa belirli ölçüde tasarımlama ve üretim işlemlerinin yerli olduğu görülmektedir. Dolayısıyla sergi, sanayileşmenin iki karşıt yönteminin, yani uluslararası anaparanın getirmek istediği yalın montaj ortamıyla, kendi kaynaklarımızla finanse edilen tüm üretim sürecinin milli teknik güçle gerçekleştirildiği ortamın bir karması olmaktadır.

Bunun için sergi yerli sanayi sergisidir, elbette ki bir montaj sanayii sergisi de yapılabilir. Ancak herşeye rağmen bir «ulusal sanayi sergisi»nin gerçekleştirilebileceği, bazı unsurlara rağmen şüphelidir. Ayrıca ilgili Bakan'ın konuşmasından da böyle bir şeyin düşünülmediği ortaya çıkmaktadır.

2. SERGİDEN KISA İZLENİMLER

Sergide ilk göze çarpan nokta, takım gurupları, sıhhi tesisat ve türlü makinaların döküm kısımları gibi, aynı malları üreten ve oldukça küçük anaparalarla kurulmuş fabrikaların çok sayıda yer almış olmasıydı. "Böylelikle, yurdumuzdaki sermaye birikiminin güçsüzlüğü ve bölünmüşlüğü kolayca belgeleniyordu. Sonuç ise, AET'ye giriş döneminde bulunulmasına rağmen üretim sürecinin ekonomikliği için gerekli kapasite değerlerinin altında çalışan bir çok üretim yerinde, pahalı mal üretiminin hala yaygın olmasıdır.

Bir diğer önemli nokta da, sergiden akarsularımız, krom, boraks, linyit, manganez magnezit gibi madenlerimiz ve ormanlarımız gibi doğal kaynaklarımızın sanayileşme yolunda nasıl değerlendirildiğinin pek anlaşılabilmesidir. Çünkü ne adı geçen madenlerimiz ve orman ürünlerimizden üretilmiş bir makinaya, ne de bu madenlerimizi elde etmeye yarayacak, ormanlarımızın iyi işlenmesini ve akarsu kaynaklarının değerlendirilmesini sağlayacak bir makinaya rastlanamamaktadır.

Ayrıca sergideki, motor yanı olan makinaların, genellikle birer —yukardaki yerli sanayi analizini kanıtlayıcı— montaj harikaları olmaları da hemen göze çarpıyor. MKE'nin takım tezgahları ve pulverizatörü bunun çarpıcı bir örneği. Hepsi Fritz-Werner lisansı ile yapılmış, hele bir doküman tezgahının, motorunda Siemens, sayıcısında Lrion Vosseler, diğer özel donanımlarında ise Richard R. Leader, Darmier gibi pek yerli olmayan isimler okunmakta. Hem de sergideki aynı tip ve güçte yerli anaparayla yapılmış motorlar dururken.

Böylesi bir sergide, elbetteki tüketim malları da gösterilecekti. Nitekim az gelişmiş toplumlara uluslararası anaparanın sunduğu modele uygun olarak, toplumumuzun içine itildiği tüketim hastalığının derecesi bir reyonda sergilenmiş bir çok montaj harikası tüketim mallarıyla belirlenmekteydi. Bunlar gerçekten yerli sanayi ürünleriydi. Çünkü yerli sözcüğüyle mekân tanımlanıyordu, köken değil.

3. SONUÇ

Küçük anaparalarla kurulmuş ve birbirinin benzeri veya tamamlayıcısı az çeşitte malların üretilmesiyle uğraşan fabrikaların, sanayi malları fiyatlarında ucuzlama getirememesinin ana nedeni, ekonomik kapasite ilkelerine göre işletilmeyip, iç piyasayı kendi kâr istemelerine göre ayarlamaya çalışmaları ve önemli yatırımlara girişmemelerindedir. Sermaye birikiminin böyle parçalanması ve dolayısıyla yatırımcı özelliğini kaybetmesi önlenemedikçe veya bu üretim yerlerinin ekonomik kapasitede çalışacakları şekilde birleşmeleri sağlanamadıkça sanırım ki, gerçekçi bir sanayileşme için gerekli olanaklar sağlanamayacaktır.

Yapımında doğal kaynaklarımızın kullanmadığı ve bu kaynakların işlenebilmesi için gerekli makinaların yapımına yönelik çalışmalara yer verilmediği sürece, gelişmiş bir sanayi düzeyine erişebilmesi için geçilmesi gerekli dar boğazların aşılamayacağı sergide bu malların yer almaması nedeniyle pek açıktır ve gerçekçi bir sanayileşmenin yalnızca doğal kaynaklarımızın çok (yi değerlendirilebilmesiyle sağlanabileceği yargısı ise hiç bir şekilde yadsınamaz.

Bir çok makinaların yapımında —örneğin takım tezgahları gibi— görüldüğü üzere, gelişmiş teknoloji ürünü olan bazı birimlerin ithali mutlaka gerekli olacaktır. Ancak aynı görevi görebilecek yerli üretim mallarının kullanılmamış olması pek gariptir ve üretimdeki koordinasyon-suzluğu, hercümerci ve israfı kanıtlar. Elbetteki teknoloji ithali gereklidir, ama bu kaynakların kullanılmamasını getirirse, ya da üretimi aşırı pahalılaştırırsa, kalkınma ereklerine uymaz. Kısacası doğru planlamaya dayanmayan kontrolsüz yatırımlarla, uzun vadeli planlama çalışmalarına rağmen; sanayimizin bu günkü yerinde sayacağı, hatta bağlı gelişme hızının düşeceği; ne montaj ve ne de milli olanak; ancak «yerli sanayi sergisi»olabilen bu sergi de kolayca kanıtlanmaktadır.